

Az itt vázolt törekvések sikere után a művészet régi, szuverén elszigeteltségének egy a modern élettől áthatott aktivizmusban kell feloldódnia. Az akadémikus ízű „művészet a művészetért“ felfogásnak meg kell hajolnia egy magasabb eszme, a nemzeti alkotó és termelő munkába való beilleszkedés eszméje előtt. Sz. F.

K R Ó N I K A

OLVASÓINKHOZ! A véreskező gonosztevők és őryöngő bolondok többhavi kormányzata mély sebeket ejtett szegény hazánkon. A rombolás fékevesztett démonai fosztogatták és pusztították javainkat, megmetyeltyék a lelkeket és lenyügözték legjobb erőinket. Amerre szemünk tekint, szörnyű károkat lát; nem csoda, ha csüggedve, elborult lélekkel figyel a magyar a hazája felett gomolygó nehéz, sötét fellegetek... De mintha virradna! Lelkes, elszánt hazafiak ledöntöttek a förtelmes vörös bálványokat és a pokoli gőzök kavardásából mindhatározottabb körvonalokkal bontakoznak ki a magyarság szentelt nemzeti szimbolumai. „Mégfogyva bár“, de élünk és akadnak sorainkban elegendő, kik férfias elszántsággal, dacos akarattal, erők teljes megfeszítésével dolgoznak nemzetünk megmentésén, az elvesztett javak visszaszerzésén, egy jobb jövő előkészítésén... Kilenc hónap óta nem jelenhetett meg a Magyar Iparművészet. A kommunisták művészeti direktóriuma beszüntette lapunkat, mert nem szegődött szolgálatába, s a románok akadékoskodó cenzurája is sokáig hátráltatta a megjelenését. Most pedig a ránk szakadt nagy papíromoróság és a nyomdák és a reprodukáló-intézetek több mint ezer-százalékos áremelése miatt csak nagy nehézségekkel küzdve és erősen korlátozott terjedelemben jelentethetjük meg lapunkat. Ennek a mostani fizetnek az előállítási költségei meghaladják a békebeli Magyar Iparművészet egy teljes, 50 éves évfolyama nyomdai és kliséköltségeinek a kétszeresét! A lap jövedelmei, előfizetési, hirdetési stb. bevételei pedig lényegesen csökkentek! Eből láthatják t. olvasóink, hogy nem rózsás a szerkesztőség helyzete s csakis a viszonyok gyökeres javulásába vetett erős hite, a kötelességérzet és az a szilárd meggyőződése tartja benne a lelket, hogy a lapra most, a nemzeti reneszansz kibontakozásában égetően szükség van, hivatását — bármely áldozatok árán is — betöltenie kell. A Magyar Iparművészet e füzet megjelenésével — lerázva bilincseit — jelét adja, hogy él és szolgálni akarja a magyar nemzeti művészetet, mely

művelődésünk regenerálása és a kultúr-nemzetekkel való kapcsolat szempontjából még sohasem volt oly nagyjelentőségű mint ma. A művelt magyar közönség, amidőn az egyedüli magyar művészeti folyóirat, a Magyar Iparművészet mellé áll, szolgálatot tesz nemzeti kultúránknak és elősegíti a magyarságnak a művelt nemzetek társaságában bírt, de a sors szörnyű csapásai miatt elvesztett pozíciójának visszaszerzését. Ezt éreznie kell a lap minden olvasójának. Bízunk is benne, hogy a megpróbáltatás e nehéz napjaiban is számíthatunk hűséges olvasóink lelkes és hathatós támogatására. A SZERKESZTŐ.

IPARMŰVÉSZETÜNK TALPRAÁLLÍTÁSA

Érdekében az Orsz. Magy. Iparművészeti Társulat nagyszabású mozgalmat kezdeményezett, amelynek bevezető lépéseként felterjesztést adott át a kereskedelemügyi miniszternek. Ebben a társulat részletesen ismertette az iparművészeti termelés mostani kétségbejött helyzetét és különféle javaslatokat terjesztett elő egy mentőakció keresztülvitelére nézve. E javaslatok szerint a teendők két csoportra oszlanak. Az első és legsürgősebb feladat: az iparművészet termelő elemeinek, a tervező iparművészeknek és a műiparosoknak létfeltételeit biztosítani addig az időpontig, amíg a konszolidáció befejezése után a termelés a helyes vágányokon a maga erejéből is tovább haladhat. A további, későbbi megoldásra váró feladat: az iparművészeti behatás állandóvá tétele az ipari termelés minden idevágó területén és ezzel egyszersmind a rendszeres továbbfejlődés biztosítása. Ezeknek a kérdéseknek megbeszélésére a kereskedelemügyi miniszter az érdekeltség képviselőinek bevonásával ankétot hívott össze, mely november hó 28-án Micseh Endre h. államtitkár vezetésével tárgyalta a társulat javaslatait. E javaslatokat részletes megokolás kíséretében a társulat igazgatója adta elő. Elsősorban összefoglalta azokat, amelyeknek célja munkaalkalmak sürgős megteremtése. A tárgyalást vezető államtitkár informálta az ankétot a termelés megindulását gátló okokról és kijelentette, hogy a javaslatok megvalósítására csakis az okok megszűntével — ami békeszerződés aláírása után várható — kerülhet sor. Felhívta a társulatot, hogy addig is az ipari képviselőkkel egyetértőleg részletes és konkrét munkaalkalmakat megjelölő javaslatokat dolgozzon ki és terjesszen elő. Az akció további részleteire vonatkozó javaslatok kerültek ezután tárgyalásra. Ide tartoznak az iparostanoncoktatás és nevelés reformálása, a tanoncok javára szolgáló szociális intézmények létesítése; hathatós vámvédelem a külföldről beözönlő iparművészeti árúk

ellen; a kereskedelmi szakoktatás kibővítése az iparművészeti ismeretek tanításával; egyes állami üzemeknek, mint pl. az államnyomdának, a pénzügyintézetnek modern felszereléssel és megfelelő munkaerővel való ellátása avégből, hogy a szakmájukba vágó műiparágak fejlesztésére irányító befolyással lehessenek; az iparművészeti termelés számára állandó eladási és kiállítási helyiség fenntartása; irodalmi propaganda kifejítése és a szakirodalom fejlesztése és egyéb aktuális részletkérdések. Bár az ankét tárgyalásai egyelőre — sajnos — nem végződtek kézzelfogható eredménnyel, a társulat mindenestre elérte a célt, hogy illetékes helyen meggyőződtek az iparművészet mai szomorú helyzetéről és a sürgős segítség szükségességéről. A társulat vezetősége most az átszervezési munkálatokat igyekszik gyors ütemben végrehajtani, hogy a megalakuló szakosztályok a maguk szakmájának bajaival és kívánságaival behatóan, szakszerűen foglalkozhassanak és ezen az alapon állapíthassák meg a további teendőik sorrendjét.

HORTHY MIKLÓS FŐVEZÉRT a nemzeti hadsereg bevonulása alkalmából az O. M. Iparművészeti Társulat felirattal üdvözölte. A fővezér a következő sorokkal köszönte meg a Társulat üdvözlését: Az Országos Magyar Iparművészeti Társulatnak Budapest. Szívvel köszönöm hazai művészetünk jeles képviselőjének, az Iparművészeti Társulatnak hozzájárult intézett szavait. Örülök, hogy célunk elérésében, az új, független, erős Magyarország felépítésében ily kiváló testület munkája segít a hadseregnek. A fegyverek kötelessége visszacserezni az országot, a művészet van hivatva visszaadni hazánk régi fényét, dicsőségét, felémelni újra oda, ahonnan büszkén nézhet szembe a művelt nyugattal. Budapest, 1919. december 3. Hazafias üdvözléssel: Horthy.

MŰVÉSZI ADOMÁNYOK. Értékes és nálunk a maga nemökben páratlan gyűjtemények birtokába jutott a nyár folyamán az O. M. Iparművészeti Társulat két nemeslelkű és hazafias műbarát adománya révén. Az egyik, amelyet Blaskovics Irén, iparművész nő ajándékozott a Társulatnak, 753 drb antik gemma-másolatból áll s az ókori gemmák színe-javának nagy gonddal készült, teljesen hű gipszmásolatát foglalja magában. A mintegy százéves és egykorú finom szekrénykében elhelyezett gyűjtemény a művész nő nagyatyjától, Blaskovics Jánostól, a jeles pozsonyi pedagógustól ered, aki azt a múlt század elején Angliában szerezte be műtörténelmi előadásainak illusztrálására. A másik gyűjteményt a nemrégiben elhunyt jeles épí-

tészünk, Kauser József adta át a Társulatnak, mint néhai Züllich Rudolf magyar származású szobrásznak olaszországi gyűjtését és hagyatékát. Ez a kollekció áll összesen 1486 darabból és pedig 355 érem-gipszmásolatból, 177 drb gemma-viaszmásolatból, 47 drb különféle kisebb gipszöntvényből és 907 drb régi római bronzéremből. A Társulat az érdekes gyűjteményeket tanulmánycélokra szánta, alkalomadtán külön kiállításon akarja bemutatni az egész anyagot. Az elnökség meleghangú levéllel köszönte meg a nemes adományozók áldozatkészségét.

PETRIK ALBERT nagyszabású és értékes fényképgyűjteményéről már több ízben szó esett e lapok hasábjain. A hősi küzdelemben elesett jeles amatőrünk hagyatékát az O. M. Iparművészeti Társulat szerezte meg, hogy a hazai műemlékeinket és érdekes építészeti alkotásainkat ábrázoló fényképek méltó reprodukciójáról gondoskodhassék és azokat tanulmányi célokra hozzáférhetővé tegye. Jelen füzetiünkben szemelvény-sorozatot közlünk Petrik fényképeiből, melyek nemcsak művészeink, hanem bizonyára a művészet iránt érzékkel bíró közönség széles rétegeinek érdeklődésére is számíthatnak.

LUX ELEK egy halkszavú és szerény fellépésű fiatal magyar szobrász, kiről még a Múcsarnok rendes látogatói is alig tudnak. A lövészárkokban töltött kemény négy év után hazajött s az Ernst-múzeumban kiállította néhány plasztikus munkáját. Ez a bemutatkozás első komoly szenzációja a bolsevista-uralom nyugétől felszabaduló magyar művészi glóbusznak. A fiatal művészt nem szabad néhány vállvergető, kopott frázissal elintézni, mert befejezett és pedig a javából való kész mesternek bizonyult. Táncosnőinek alakjai nemcsak bájos mozdulataikkal hatnak, hanem lüktető élet árad belőlük s mintha egy titokzatos, vígütemű, finom melódia csendülne mögöttük. Nem lehet Lux figuráin egy-két pillanatnyi nézéssel tovasiklani. Megkapók és mennél tovább szemléljük őket, annál több szépséget fedezünk föl bennök. Arcképtanulmányai pedig valóságos jellemrajzok. A bronz, márvány, sőt még a silány gipsz is elevenné válik Lux oeuvrejeiben. Örvendünk, hogy a művész néhány jellemző alkotásáról készült felvételeket olvasóinknak ezúttal bemutat-hatjuk.

BORSZÉKY FRIGYES festőművésztünknek a porcellánfestészet terén való munkálkodását már méltattuk egy ízben a Nemzeti Szalonban való bemutatkozása alkalmából. Most gazdag kollekcióval részt vesz az O. M.

Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán. E sorozatnak néhány kiváló darabját e számban mutatjuk be s ezzel fel akarjuk hívni a porcellánfestészet barátainak figyelmét Borszékly artisztikus és technikai szempontból is kiváló munkáira, melyek méltán megérdemlik, hogy kényesebb igényű amatőrjeink vitrináiban helyet kapjanak.

MARÓTI GÉZA. Eddig főképpen a szobrászat sokféle ágazatában és különleges építészeti problémákban jeleskedő mesternek ismertük őt, kinek iparművészetünk is több kiváló alkotást köszön; most méltó meglepetést keltve, a monumentális festészetben is bizonyult számottevő erőnek. A csepeli munkáskaszinó díszterme részére két nagyszabású festményt készített, melyet két napig meghívott barátai és ismerősei részére ki is állított a rózsautcai művészházban. Maróti kompozícióiban szem előtt tartja a klasszikus művészet örökéletű törvényeit, képei ezért egységesek, csoportjainak finom vonalrítmusai összhangzók, könnyed dallammá egyesülnek. A munkáskaszinó tagjai sok gyönyörűséget meríthetnek e két nagyszabású festmény nézéséből. E kiállításon bemutatta Maróti még festményeinek kartonjait és az idevonatkozó tanulmányait, továbbá a háború folyamán a különböző harctereken készült igen érdekes rajzait.

AZ IPARMŰVÉSZEK SZERVEZETEIT ismeretfűk lapunk utolsó, ez év elején megjelent számában. E szervezetek a forradalom izzó légkörében keletkeztek, hevenyészve s néhány havi fennállásuk alatt óriási összegeket költöttek közpénzekből, anélkül hogy csak némi eredményes munkát végeztek volna. Az Iparművészek Orsz. Szövetsége a Károlyi-féle kavargásból fakadt. Mintegy 300 tagot vett föl kötelékébe, java részben műkedvelőket, kik a vezetőségtől ígért százezrekben szintén részesedni akartak. Alig háromhavi fennállás után a szövetség feloszlott, illetőleg beleolvadt a bolsevisták uralomrajutásakor számottevő tényezővé vált Iparművészek Szakszervezetébe. Emellett megalakult az ifjú iparművészek szakszervezete is. Ez a néhány lármás és erőszakos embertől vezetett társaság munkája az ú. n. munkanélküli segélyek és az állampénztárból egyéb címeken fölvevett pénzeknek a kiosztásában jóformán kimerült. Ezt a kiosztási műveletet sokszor bizony élehangú s nem mindig parlamentáris színvonalú viták kísérték. A proletárdiktatura bukásával úgyszólván egyidőben felbomlott a szakszervezet is. Irattárával, elszámolásával nem törődött többé senki. A szakszervezet Géza-utcai irodáiba iparművész lábát

többsé nem tette s a helyiség gazdája, Visontai Soma, volt orsz. képviselő, akinek négy szobáját kíméletlenül elrekvirálták, ismét elfoglalták lakását.

IPARMŰVÉSZET A LIPCSEI VÁSÁRON.
A lipcsei vásárok jobbízlésű látogatói tudják, hogy a százezernyi áruminta között művészi munka bizony alig-alig akad. Ez — mint a vásár intézői magyarázták — a gazdasági viszonyokkal függött össze, amelyek olcsó exportárúk termelésére készítették az ipart. Úgy látszik, a gazdasági helyzet változása a rideg üzleti elveket is megszelídítette, mert az idei lipcsei vásáron már a mérleg a „tömeg“-ről a „kvalitás“ javára billent. A német lapok tudósításai az idei őszi vásárról hemzsegnek a „Qualitätsprinzip“, „Qualitätsarbeit“ és hasonló szavaktól. A termelés minőségének emelésére egy új alakulás is támadt Németországban, a „Wirtschaftsbund Deutscher Kunsthandwerker“. — Lipcse alapította meg az első ilyen szövetséget, amelyhez immár Berlin, München, Hamburg és Brema is csatlakoztak. A szövetség működésének erős hatása látszott az idei őszi vásáron, amely a terveknek és mintáknak válogatott gyűjteményével szolgált az iparosoknak és kereskedőknek.

A NÉMET „WERKBUND“ legutoljára a háború előtt, 1914 nyarán tartott gyűlést Kölnben. Akkori programja volt: a német Rajna mellett egy nagyszerű kiállításon megismertetni a Werkbund munkájának eredményeit. Azóta a nagygyűlések szüneteltek, csupán az évenként megjelenő közlemények és egyéb propagandairások jeleztek kifelé, hogy a Werkbund él és dolgozik. Ez év szeptember havában tartotta a Werkbund a világtalasztrófa kitörése óta első gyűlését Stuttgartban, ahol természetszerűleg azt a kérdést kellett eldönteni, melyik út vezet tovább? Súlyos feladat, mert a háború merőben új világot teremtett, amelyben alig adódik biztos pont, ahová kapcsolódni lehet. Bizonyos csupán az, hogy egy korszak után, amelyben a véres, fegyverzajos valóság és józan céltudatosság vezette cselekedeteinket, az események hullámvonalán olyan korszakhoz érünk el, amelyben anyagiasság helyébe idealizmus, naturalizmus helyébe átszellemített forma lép. Az új idők új utakat jelöltek ki a Werkbund számára is. A helyes irány keresése izgatja most a német kedélyeket. Vannak, akik a régi dicsőség fényében akarnak tovább is sütkérezni, akik ma is a „magas művészet“ piederstáljáról beszélnek le a tömegekhez. Mások keserűen ismerik be és kegyetlenül eltélik a multak tévedéseit, ingadozásait, amelyeket úgy

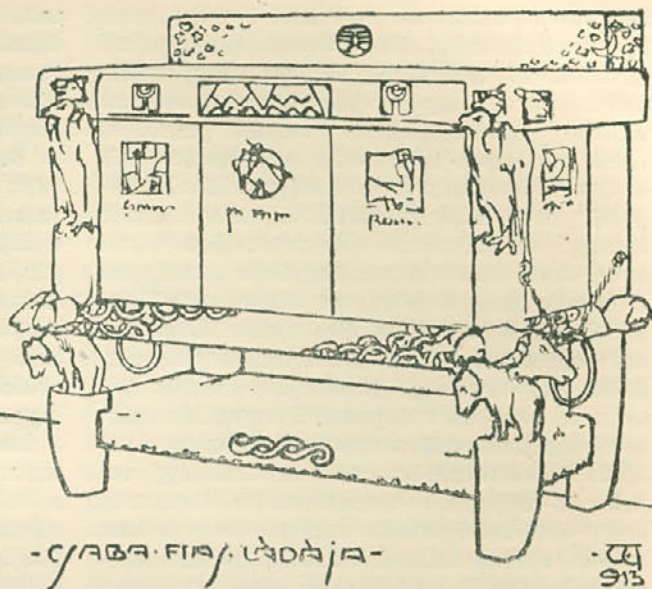
lehet jóvátenni, ha frázis, nagyhangúság, divathajhászás nem jut többé szóhoz a művészetben. A legfőbb cél legyen: valóban mesterire törekedni, tőrös értékeket alkotni. Dolgokat, amiket szeretnek, becsülnék és amik az életnek szolgálnak. Mert az eljövendő időben erős lesz a vágy benső örömök után. A Werkbund új programját Poelzig ismertette a gyűlésen nagyon világosan, határozottan, a hitvalló bátorságával. Szólt a megalkuvások ellen, amelyek a művészetet és művészi kézművességet túlnagyon egybe akarják olvasztani azzal, ami technikai és gyáripari. A művészi kézművességnek más funkciói vannak és alapjában véve másnemű eredőkből tevődik össze, mint a technika és gyáripar értékei. A művész örökértékű műveket akar alkotni, amelyek értéküket magukban hordják, míg a nagyipar és kereskedelem csupán keresletet és kínálatot ismer. Itt válik külön a művészien kézművesjelleg az üzletien iparitól, bár kétségtelen, hogy a gyakorlatban van egy határvonal, amelyen kézművesség és gyáripar egymással érintkezhetnek és egymásnak kölcsönösen hasznára lehetnek. Elismeri Poelzig, hogy a Werkbundban a nagyipari törekvéseknek túlnagy szerepet engedtek. A nagyipar főcélja a gazdasági kihasználás és hasznof hozó kivitel. A művésznék ilyen szempontokat nem szabad figyelembe vennie. Úgy az iparművészetnek, mint az építőművészetnek meg kell szabadulnia minden merev formalizmustól. A modern építészeti törekvéseknek ki kell jutnia a formák zűrzavarából. A Werkbund főcéljai: az alkotó tehetség legyen a döntő szó; a művész-képzés színhelye a műhely legyen. Architektónikus gondolkodást kell teremteni, a tanulóba a legszigorúbb felelősségérzést beoltani és jobban meg kell őket védeni a gazdasági harcban, nehogy a tehetségek elkallódjanak. Poelzig programja mély hatást váltott ki, bár elismert tekintélyek bizonyították, hogy a nagyiparnak a művészi befolyásra a formák nemesítése érdekében mennyire szüksége van és a művésszel való együttműködés milyen termékeny eredményre vezethet. Poelzig szózata a művészetet idealizmust és etikai gondolkodást hirdet. Ennek a legfőbb céljának alá kell rendelni a kapcsolatot a nagyiparral és minden gazdaságpolitikai törekvést, különben a Werkbund nem lendítője, hanem szolgálja lesz a nagyiparnak. A német Werkbund ez újabb állásfoglalása — bár nyíltan nem mondták — mégis csak gazdasági okokra vezethető vissza. A németek érzik, hogy a hatalmas angol és amerikai gyáriparral szemben a német gyáripar ma nem egyenrangú vetélytárs, ellenben a kézműipar terén elérhetik az elsőbb-

séget a világpiacon, ha Poelzig programja szerint szervezkedik s a művészi befolyással magasra fokozzák a kézzel készült iparművészeti termékeiknek kvalitásait. Bármennyire is méltatjuk Poelzig törekvéseit, azt hisszük, hogy a gyáriparnak épp úgy megvan a művészi invencióhoz és támogatáshoz való természetes és jogos igénye, mint a kézműiparnak.

WERKBUND-TÖREKVÉSEK ANGLIÁBAN ÉS NÉMETORSZÁGBAN. Már többször emlékezett meg e folyóirat a mozgalomról, melyet Anglia indított meg a német Werkbund példájára és általában a német iparművészet fenyegető versenyének ellensúlyozására. E mozgalom a nemrégiben megalakult Design and Industries Association c. egyesülésben bírja harcos és végrehajtó szerepét. Ez a nagy felkészüléssel működő társulás munkaköre nem szorítkozik csupán az iparművészeire, hanem kiterjed az ipari termelés majdnem minden ágára és hatalmas támaszt és segítőtársat talál az angol sajtóban, mely lelkes cikkeiben propagálja az egyesülés eszméit. Csak három jelmondattal illő szemelvényt emelünk ki az angol cikkek tömegéből és örvendhetnénk, ha azokat a magyar ipar és kereskedelem is megszívlelné. „Minden gyáros azzal tartozik hivatásának, hogy mennél jobban tökéletesítse gyára termékeinek kvalitását“. Továbbá „Minden munkásnak kötelessége, hogy mennél kifogástalanabb munkát végezzen; ezzel becsüli meg legjobb mesterségét.“ Hogy pedig a kereskedőknek a művészi tervek ellen tapasztalható érthetetlen ellenszenvét eloszlassák, a mozgalom barátai a következő definíciót adják: „Egy művészi terv nem erőszakolt torzítása, hanem megvalósulása annak a komoly törekvésnek, hogy oly megoldásra jussunk, mely kétségtelenül célszerű és igaz“. Ebből nyilvánvaló, hogy a gépmunka is lehet jó, célszerű és ennél fogva művészies is, ha őszintén és leplezetlenül megmutatja, hogy gép, nem pedig emberi kéz csinálta. Ezt pedig úgy éri el a művész, ha a géptől inspiráltatja magát, amely részére készíti terveit. De a tömegtermeléssel való másnemű kapcsolatában is hálás szerep vár a tervező művészre. Kétségtelen ugyanis, hogy ha két gyáros egyforma jó árút gyárt, nagyobb sikere, több vevője annak lesz, aki tetszetősebb csomagolással viszi piacra gyárának termelését. Itt tehát a művész tanácsa és közreműködése szintén nagy értéket jelenthet az ipari termelésre nézve. Csodálni való, hogy a Werkbund Németországban nem tudott hatni azokra a kereskedelmi körökre, melyek éppen a tömegtermelés irányítására hivatottak volnának. Így megeshetett, hogy amidőn a Werkbund 1918

tavasza a lipcei vásár intézőségének felajánlotta közreműködését, a Messe vezetősége azzal a rideg válasszal utasította vissza a Werkbund ajánlatát, hogy anyagi eszközeit tisztán kereskedelmi és ipari célokra akarja fordítani, esztétikai szempontok érvényesítésére a Messe vezetősége nem vállalkozik, mert ez hivatásán kívül esik. Pedig csak nagyon korlátolt látóhatárral bíró ember nem ismerheti el annak igazságát, hogy ipari vállalatoknak szoros kapcsolatot kell keresniük a művészettel, ha végképpen kiküszöbölni akarják a raktárainkban még mindig terpeszkedő izléstelen és tökéletlen árukat. Csak vérbeli művészember eszelhet ki olyan formai megoldásokat, amelyek egyaránt elégtetik ki a finomabb ízlésű vevő esztétikai igényeit és amellyel kiválóak a célszerűségi igények szempontjából is. Éppen a lipcei vásár, a németországi ipari termelésnek legnagyobb szabású bemutatója lenne hivatott a Werkbund-elvek alkalmazásával szemléltetően és meggyőzően hatni a közvetítő kereskedelemre. Pedig mit látunk. A lipcei Messe sokféle kiadványai annyira művészietlenek és silányak, hogy nagyon kedvezőtlen képet adnának a német nyomdaiparról és grafikáról, ha csak ezekről a kiadványokról alkotnánk meg véleményünket.

MŰVÉSZET — KENYÉRERT. A bécsi közvélemény heteken át nagy izgalommal tárgyalta az osztrák államtanácsnak azt az elhatározását, hogy a fenyegető éhínség elhárítása céljából a bécsi műkincsek egy részét eladja. Két milliárdra volt szüksége az osztrák kormánynak, hogy a következő évnegyedre a legszükségesebb élelmiszereket külföldön megvásárolhassa. „Megnyugtatósul” kijelentette a kormány, hogy a múzeumok és nyilvános gyűjtemények műkincseihez semmiképpen sem akar hozzányúlni, csupán azokról a műtárgyakról van szó, amelyek a volt uralkodóház palotáiban, kastélyaiban vannak felhalmozva és a nyilvánosság számára amúgy sem voltak hozzáférhetők. A bécsi sajtóban, művészek, műbarátok és régiségkereskedők egyesületeiben, úgyszintén a bécsi városházán energikusan tiltakoztak a tervbe vett eladás ellen, ami azonban nem vezetett eredményre. Most azonban a kormány mégis kénytelen volt lemondani tervéről, mert az ántánt jóvátételi bizottsága tiltakozott a műkincsek eladása ellen. Így a külföldi prédaéhes gyűjtői elestek a zsíros falatoktól. Jelmező változása az időknek! A háborúban aranyat adtak vasért, most művészetet ajánlanak föl — kenyérért.

Thoroczkaý Wigand E. Thoroczkaý Wigand: E. Thoroczkaý Wigand:
Ede: Díszláda. Prunktruhe. Meuble en bois sculpté.

MŰVÉSZIES KARÁCSONYFADÍSZEK. Ilyenek is vannak már. Egy bécsi tervezőművésznek, Peche Dagobertnek játékos kedvűből születtek, könnyű, kedves és lengő apróságok: egy-egy karácsonyfadísz, mely a hajdani idők szeretetteljes, meleg karácsonyi idilljeire emlékeztet. Bundás pásztorok, Krisztusnak gyapjas báránykái, kis jászollámpák, pásztorkürt, páva, fenyőfácska, szalmatejű kunyhó — Betlehemnek egész idilli világa nemezpapírból, egy kis szövetből, üvegből, aranyfüstből, mintha csak meg akarta volna mutatni a művész, hogyan lehet a karácsonyfára hazugságok helyett a mesélő képzelet stílizált figuráit felakasztani. Mert harminc-negyven év óta, mióta a belehem-i nagyipar a műhó-utánzatok, a jégcsapimítációk, a vattaszentek és aszbesztlámpák, az aranyos gyertyák és a vallásos giccsek egész lomtárát kényszeríti rá még a jobbízlésűek karácsonyfára is, mintha eltűnt volna a régiek türelmes szeretete is, mellyel egykor az adventi napokban a karácsonyfát díszítették. Most egy művész megmutatta, hogy ezt is lehet, csak egy olló kell hozzá, egy kevés kézügyesség és egy kis papiros meg festék, a többi annak a naív hitnek a dolga, mely el tud merülni maga is a jászol és a Megváltó környezetébe akkor, mikor a gyermekeknek örömet és szépséget akar teremteni.

ÉGETETT TÉGLA ÉPÜLETEK. A német építészet figyelme egyre jobban reátereledik az épszkezésnek régi szép anyagára: a piros téglára. Kivált a német Hanzavárosokban, ott ahol a középkor óta állnak ez anyag-

nak monumentális emlékei, mint egy hatalmas építészeti kolorista-törekvésnek vasfegyelmű hirdetői, ott virágznak fel újra amaz architektónikus szépségek, melyek a sima, égetett téglafal színárnyalataiba vannak szorítva. Csak nemrég jelent meg egy német építésznek, Muchnak: „Norddeutsche Backsteingotik“ című nagy publikációja, mely Lübeck, Danzig, Tangermünde vidékének ódon házait az örökké friss szépség jegyében mutatja be. S mintha csak a középkor biztató példájára szóló felelet volna, a Dekorative Kunst ez évi augusztusi füzetében Schumacher Frigyes építésznek hamburgi pirostéglás házait mutatja be, amelyek e nagyszerű anyagnak színkontrasztjait teszik a homlokzati hatás alapjává. A jeles építész tudatosan mintegy ennek az anyagnak reneszanszára törekszik, hogy újra kellő értéke szerint érvényesítse, miután a múlt század második felében teljesen beletévedtek az építészek ennek az anyagnak formalizmusába, A technika tökéletessége nem a művészetet szolgálta ez időtájt, hanem a tiszta mérnöki formalizmust, a nagyság, a szín tökéletes, exakt pontosságú egybevágására törekedtek. Abból a célból, hogy például egy síkon belül teljesen azonos színárnyalatú téglákat rakhassanak, ötszörhatszor is osztályozták a kiégetett téglát. A technikai tökéletességet a végsőkig hajszolták, — így elsikkadt a téglá szépsége, a véletlen játéka, a természetes színkülönbségek összerosódása. Ma persze a tökéletességnek e mechanikus érvényesülését jóval kevesebbre becsülik az építészek és hogy mik az égetett téglából adódó kolorisztikus előnyök, azt a hamburgi építésznek huszonnyolc háza mutatja legmeggyőzőbben. Nem az egyes tégladarabok, hanem az egész síkok érvényesülnek ezeken, tudatosan és mégis naivul. Olykor a piros téglát faragott kövekkel, ibolyakéken reflektálódó színekkel variálja Schumacher, melyet kivált keretekül alkalmaz a nagy piros színfoltok erőteljes összefogására. Igen jól érti a plasztikai díszek elhelyezését is oly pontokon, melyeken erőteljesebb hangsúlyra van szükség. Mindent összevéve, e nemes, szép anyagnak valóságos „újraértékelése“ ez az építészeti folyamat, mely hihetőleg a mi fővárosi piszkoszúrke tónusú utcáinknak is színt és frisseséget fog adni, mire e divat hullámai hozzánk eljutnak.

KIÁLLÍTÁSOK

AZ IPARMŰVÉSZETI KARÁCSONYI VÁSÁRÁT a Társulat ez idén nem rendezheti a szokott helyen, az Iparművészeti Múzeum-

ban, mert annak nagycsarnokát a proletárdiktatura alatt rekvirált műtárgyak foglalják el, amelyek jogos tulajdonosaiknak való visszaadása már folyamatban van, de újév előtt alig bonyolítható le egészen. Ezért a Társulat a belvárosi reáliskola (Reáltanoda-utca 7) nagy tornatermét — melyet az iskolák szén-szünete miatt most nem használnak — kérte a kiállítás céljára a fővárosi tanügyi hatóságtól, mely azt készséggel át is engedte. A karácsonyi vásár december hó 6-án nyílik meg és tart újév napjáig bezárólag. Megtekinthető naponként 9—4-ig. A társulat tagjai ezidei tagsági jegyük felmutatása mellett ingyen látogathatják a vásárt; nem tagok 1 korona belépti díjat fizetnek. Az anyagok beszerzésével járó nagy nehézségek ellenére a kiállítók sok igen figyelemreméltó és ünnepi ajándékoknak kiválóan alkalmas munkát küldtek be. Amidőn olvasóink figyelmét iparművészeink karácsonyi vásárára felhívjuk, arra kérjük őket, hogy buzdítsák ismerőseiket a vásár megtekintésére és az ott kapható szép és maradandó becsű tárgyak megvételére.

MAGYAR IPARMŰVÉSZEK MŰTERME ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA ÉS VÁSÁRA. Iparművészeknek réges-régóta hangoztatott kívánsága az, hogy saját maguk tervezte és készíttette munkáik számára oly állandó hajlékuk legyen, hol munkáikat minden időbeli megkötöttség nélkül a publikum elé vihetik. Ezen óhajuk szolgálatára most a nemzeti múzeummal szemben levő új kőpalotában egy ha nem is nagy, de izlésesen berendezett helyiségben teret kaptak. A Magyar Iparművészek Műtermében mintegy harminc iparművész és iparművész nő ötvös, textil, keramiai, bőr, fa, fém, grafikai és írásművészeti, selyembatik, gyöngy stb. különböző technikákkal készült kiállított munkáinak, valamint a karácsonyi vásárra készült alkalmi tárgyaknak meglehetősen nagy száma szinte elfelejteti azt a nehéz küzdelmet, melyet jelenleg iparművészeinknek az anyagok beszerzéseért folytatniuk kell. A folyton felfrissített anyagot nyújtó kiállítás és vásár IV., Mehmed szultán-út 51. sz. a. hétköznaponként 9—4-ig tekinthető meg.

MŰKERESKEDŐK A FRANKFURTI VÁSÁRON. A M. m. Frankfurt az utóbbi években egyik jelentékeny központjává fejlődött a mű- és régiségkereskedésnek. Ez az üzletág most nagyértékű műtárgyakból álló reprezentatív kiállítással vesz részt a frankfurti vásáron. A múzeumszerűleg elrendezett pompás anyag, amelyben a XIV—XVIII. századbeli német fa- és kőszobrászat, reneszansz és barokk bútorművészség, a XVI. századbeli grafika remekei mellett az ifjú német művé-